

Zadávací podmínky architektonicko-urbanistické a krajinářské soutěže

Park na Moravském náměstí v Brně

Lokalizace

1. Kraj/ Okres: Jihomoravský/ Brno-město
2. Obec: Brno, k.ú. Brno-město, MČ Brno-střed
3. GPS: 49°11'56.2"N 16°36'24.5"E
4. Památková ochrana: Součást Městské památkové rezervace Brno
5. Vznik: 19. století

Vymezení řešeného území

Park na Moravském náměstí se nachází na severním okraji historického jádra města Brna, jehož je přirozenou součástí a zároveň komunikačním propojením, a kde uzavírá parkový celek brněnské okružní třídy, vzniklý v 19. století na místě bývalého barokního opevnění. Řešené území je dále vymezeno prodloužením ulic Koliště, Lidická a Kounicova.

Vazby na okolí

Park je významným prvkem městské struktury, s vysokou koncentrací pěšího pohybu. Je křižovatkou významných pěších tras.

Hlavní kompoziční a pohledovou osu parku na Moravském náměstí vytváří Rašínova třída, ústící do prostoru parku z náměstí Svobody. V jihozápadní části park navazuje na přestupní uzel MHD Joštova, Česká.

Podél parku vybíhají z centra města významné radiály Kounicova a Lidická.

Záměrem města je zřídit, dle historické stopy, pěší propojení do ulice Mášovy, formou místa pro přecházení přes ulici Koliště. Čtyřproudá ulice Koliště bude rozdělena na dvě části podélným travnatým pásem.

Soutěžní podmínky stanovují hranici vymezeného řešení. Bude-li však návrh na základě koncepce, přesahovat vymezené území, s odkazem na vazby parku na okolí, nejedná se o porušení soutěžních podmínek.

Požadavky na řešení

Park by měl sloužit zejména jako rekreační a oddychová plocha pro obyvatele města. Park bude sloužit jako kulturní prostor, nikoliv jako tržnice. (Tržnice zde byla v předchozích letech umístěna pouze dočasně, po dobu rekonstrukce náměstí Zelný trh. V době umístění tržnice v tomto parku došlo k jeho značné devastaci).

Návrhy by měly určit jasné vymezení pěších tras, navazující na relaxační plochy zeleně. Může být doplněn vodními prvky, kavárnou, veřejným WC, místy pro instalaci venkovních výstav a místa pro pořádání kulturních akcí.

Návrhy by měly obsahovat řešení veřejné městské zeleně ponechané a nově navržené, koncept osvětlení, materiálové řešení povrchů a městský mobiliář.

Před zahájením rekonstrukce parku na Moravském náměstí proběhne v prostoru archeologický výzkum a také průzkum fragmentů Německého domu. Lze předpokládat, že v místě parku se do dnešních dnů dochoval suterén Německého domu ve fragmentárním stavu (obvodové zdivo, část klenebního systému?)

Historie místa

Park na Moravském náměstí se nachází v bývalém předhradním prostranství mezi středověkými branami Veselou a Běhounskou, z nichž vycházely dálkové komunikační trasy vedoucí do Čech (dnešní Veveří a Lidická ulice). Výrazným urbanistickým zásahem do tohoto prostoru byla stavba kostela sv. Tomáše s augustiniánským klášterem, kterou od roku 1350 inicioval moravský markrabě Jan Jindřich. Tato velkoryse pojatá stavba, která měla být moravskou paralelou ke kostelu sv. Víta v Praze, narušila fortifikační systém města natolik, že se právě tento prostor stal během obléhání Brna husity a Švédy místem nejvýraznějších útoků na město. Po skončení třicetileté války došlo k obnově a zesílení městského opevnění vybudováním barokní bastionové pevnosti, přičemž jeden z bastionů zasahoval do současného prostranství parku.

Od konce 18. století se toto místo s malým parčíkem stalo oblíbeným místem společenských procházek a setkání, k čemuž přispíval i nevelký hudební pavilon zv. Kiosk, v němž se konávaly koncerty vojenských kapel. K proměně celého území došlo po roce 1850, kdy bylo opevnění města postupně likvidováno a na jeho místě vznikala okružní třída a městské parky.

Uprostřed parku na dnešním Moravském náměstí byl v letech 1890–1891 zbudován a 17. 5. 1891 slavnostně otevřen Německý dům (Deutsches Haus), který měl sloužit (jako protipól českého Besedního domu z roku 1871) jako kulturní centrum pro německy mluvící občany Brna. Před

Německým domem bylo v roce 1892 postaveno a 17. 10. 1892 odhaleno sousoší pomníku císaře Josefa II., jež vytvořil Anton Břenek. Pomník však byl odstraněn 28. 9. 1919 a Německý dům vyhořel do základů koncem dubna 1945.

Plocha parku sloužila od 26. dubna 1945 do března 1946 jako příležitostné pohřebiště rudoarmějců, kteří padli při bojích o Brno na konci II. světové války a jejichž ostatky byly poté po zbudování Čestného pohřebiště na brněnském Ústředním hřbitově zde exhumovány a přeneseny tam. Poté už byl park upraven jako odpočinkové místo s lavičkami a dětským hřištěm.

Dne 27. 10. 1946 byl v parku odhalen základní kámen pro připravovaný pomník T. G. Masaryka autorů Jaroslava Frágnera a Vincence Makovského, ale k jeho postavení už nedošlo a i onen základní kámen byl po roce 1948 odstraněn.

V letech 1970–1972 bylo prostranství znovu upraveno, v jeho středu byl umístěn pěticipý bazén s vodotryskem a za ním umístěno a v roce 1973 odhaleno sousoší Komunisté, jež vytvořil sochař Miloš Axman, M. Moráň a R. Bartková. Toto sousoší však bylo v roce 1990 také odstraněno a zůstal jen bazén jako prázdná betonová nádrž.

Parkem však nadále procházejí cesty, jež propojují jednotlivé ulice, které park obklopují a zkracují tak pěším cestu k nim. Park slouží v současné době k nejrůznějším celoměstským veřejným akcím. V jeho středové části se nachází cenný exemplář dubu letního, vyhlášeného Památným stromem.

Vývoj názvu

- začátkem 19. století – Dikasterialplatz, též Dikasterialhausplatz (Dikasteriální náměstí)
- 19. 7. 1860 – Lažanskýplatz + Am Kiosk (Lažanského náměstí + Na kiosku)
- 19. 8. 1884 – Lažanskýplatz + Am Kiosk + Interimstheaterplatz (Lažanského náměstí + Na kiosku + náměstí Prozatímního divadla)
- 15. 12. 1915 – Kaiser-Josef-Platz + Am Kiosk (náměstí Císaře Josefa + Kiosk)
- 30. 12. 1918 – Lažanského náměstí + Kiosk (Lažanskýplatz + Kiosk)
- 6. 12. 1935 – Lažanského náměstí + Švehlova (Lažanskýplatz + Švehlagasse)
- 17. 3. 1939 – Lažanskýplatz + Švehlagasse - Lažanského náměstí + Švehlova
- 19. 3. 1939 – Adolf-Hitler-Platz + Am Kiosk - náměstí Adolfa Hitlera + Kiosk
- 10. 5. 1945 – Lažanského náměstí + Kiosk
- 25. 9. 1946 – náměstí Rudé armády
- 25. 5. 1990 – Moravské náměstí

Časová osa

- 13. 3. 1356 – Posvěcení dokončeného kněžiště kostela sv. Tomáše a Zvěstování Panny Marie
- 1428, 1430 – Poškození kostela sv. Tomáše během obléhání Brna husity
- 1645 – Poškození kostela sv. Tomáše během obléhání Brna Švédy
- 10. 5. 1736 - Korunovace milostného obrazu Panny Marie
- 16. 9. 1809 – Příjezd císaře Napoleona do Brna
- 2. 12. 1873 – Slavnostní otevření Moravského průmyslového muzea
- 17. 5. 1891 – Slavnostní otevření Německého domu
- 1919 – Odstranění sochy Josefa II.
- 28. 10. 1928 – Vojenská přehlídka k 10. Výročí vzniku ČSR
- 28. 12. 1929 – Zahájení provozu kina Scala
- 24. 4. 1932 – Odhalení pomníku W. A. Mozarta v Německém domě
- 11. 1936 – Návštěva rumunského krále Carola II.
- 14. – 26. 4. 1945 – Nálet letectva SSSR
- 19. 8. 1945 – Bourání Německého domu
- 25. 8. 1945 – Vyhození Německého domu do povětří a odklizení trosk
- 6. 2. 1946 – Demonstrace brněnských vysokoškolských studentů proti zákazu přednášky Vladimíra Šoffra
- 27. 10. 1946 – Položení základního kamene k pomníku T.G. Masaryka
- 26. 4. 1955 – Odhalení památníku Rudé armády
- 11. 1. 1969 – Otevření noční restaurace
- 21. 8. 1969 – Zavraždění Danuše Muzikářové
- 12. 12. 1973 – Předání sousoší “Komunisté” občanům
- 3. 1990 – Zrušení Muzea dělnického hnutí
- 29. 2. 1996 – 585. výročí úmrtí markraběte Jošta
- 31. 8. 2010 – Instalace sochy Spravedlnosti
- 18. 4. 2013 – Jarní cyklojízda
- 28. 10. 2015 – Instalace sochy markraběte Jošta

Významné osobnosti

- Moritz Kellner von Brunnheim (1824–1909) – stavitel, majitel realit
- Johann Bergler – stavitel Berglerovy vily
- Edmund Bochner von Stražisko (1832–1903) – podnikatel ve vlnářství a cukrovarnictví, druhý majitel Berglerovy vily
- Oskar Biber (1875–?) – majitel kavárny Biber v letech 1922–1939
- Richard Stein (1883 – 1942) – podnikatel ve sladovnictví, oběť holocaustu
- Rosalie Habermfeldová (1888–1942) – dcera Alexandra Steina, oběť holocaustu
- Václav Roštlapil (1901–1979) – architekt
- Bohouš Fleischer (1902–1978) – sportovec, atlet, mistr ČSR v běhu na 400 m.
- Jaroslav Gardavský (1906–1942) – důstojník, člen Obrany národa, popraven nacisty

Významné objekty

- Busta Hanse Richtera (1843–1916), dirigenta

Autor: Carl Wollek

Rok vzniku: 1898

Umístění: V Německém domě

Existence: Busta již neexistuje

- Pamětní deska Friedricha Wanniecka (1838–1919), podnikatele

Autor: ?

Rok vzniku: ?

Umístění: V Německém domě

Existence: Pamětní deska již neexistuje

- Busta W. A. Mozarta (1756–1791), rakouského hudebního skladatele

Autor: Karl Korschann

Rok vzniku: 1932

Umístění: V Německém domě

Existence: Busta již neexistuje

- Socha Josefa II. (1741–1780), rakouského císaře

Autor: Antonín Břenek

Rok vzniku: 1892

Umístění: Před Německým domem

Existence: v původní poloze byl pomník odstraněn v roce 1919. Socha se nachází v parku Psychiatrické nemocnice v Černovicích

- Pomník Leopolda hraběte Lažanského (1808–1860), moravského místodržitele

Autor: ?

Rok vzniku: 1901

Umístění: U severní zdi kostela sv. Tomáše

Existence: Ano

- Pomník T. G. Masaryka (1850–1937), prezidenta ČSR

Autor: Jaroslav Frágner, Vincenc Makovský

Rok vzniku: 1946

Umístění: Uprostřed parku

Existence: Pomník nebyl dokončen

- Busta R. J. Malinovského (1898–1967), maršála Rudé armády

Autor: ?

Rok vzniku: 1950

Umístění: Před Místodržitelským palácem

Existence: V roce 1955 byla busta přemístěna na Malinovského náměstí

- Pomník Rudoarmějce

Autor: Vincenc Makovským, Bohuslav Fuchs, Antonín Kurial

Rok vzniku: 1955

Umístění: v parkové ploše u Koliště

Existence: Ano

- Pomník Komunisté

Autor: Miloš Axman, Milan Moráň, Růžena Bartková

Rok vzniku: 1973

Umístění: Uprostřed parku

Existence: Pomník odstraněn v roce 1990

- Pamětní deska Danuše Muzikářové (1951–1969), oběti demonstrací ze srpna 1969

Autor: Jiří Sobotka

Rok vzniku: 1991

Umístění: Na nárožní budově k Rašínově ulici

Existence: Ano

- Pamětní deska císaře Napoleona (1769–1821)

Autor: Karel Zeman

Rok vzniku: 1955

Umístění: Na Místodržitelském paláci

Existence: Ano

- Kašna

Autor:

Rok vzniku: 2010

Umístění: Před Místodržitelským palácem

Existence: Ano

- Socha Spravedlnosti

Autor: Marius Kotrba

Rok vzniku: 2010

Umístění: Před Nejvyšším správním soudem

Existence: Ano

- Model Brna z roku 1645

Autor:

Rok vzniku: 2010

Umístění: Před Místodržitelským palácem

Existence: Ano

- Socha markraběte Jošta (1354–1411)

Autor: Jaroslav Róna

Rok vzniku: 2015

Umístění: Vedle kostela sv. Tomáše

Existence: Ano

Významné stavby

Kostel sv. Tomáše

Místodržitelský palác

Kino Scala

Nejvyšší správní soud ČR

Rektorát Masarykovy univerzity

Připomínka bývalého německého domu

Německý dům, zbouraný v roce 1945, poskytoval obyvatelům parku zázemí pro kulturní vyžití. Součástí tohoto objektu byla významná kavárna. Soutěžní podmínky nezadávají konkrétní naložení s tímto odkazem, nechávají na volném uvážení soutěžících. Veškeré dostupné podklady k Německému domu jsou obsaženy v podkladech Historické fotografie – Německý dům

Soutěžní návrhy budou řešit zahradní a krajinářské řešení, kde je potřeba zohlednit pobytové funkce parku v letních měsících, řešení městského mobiliáře, povrchů pěších ploch.

Podklady

Historické fotografie (pdf)

Situace řešeného území (pdf)

Katastrální mapa území – Moravské náměstí (dwg)

Technické sítě ve formátu (dwg)

Fotodokumentace, fotografie pro zákres (2x foto nadhled + zvolit si každý sám min. 2x libovolný zákres z úrovně očí)

Digitalní podklad 3D model

Výřez z územního plánu

Dendrologický průzkum